

Aanpak 'plastic soep' vraagt om strengere regels

Zeebioloog Jan Andries Franeker ontdekte dat de plasticvervuiling in de Noordzee vooral wordt veroorzaakt door de activiteiten van vervoerders en vissers. Daarmee staat hij mede aan de wieg van een richtlijn die bepaalt dat havens een installatie moeten hebben voor het innemen van onder meer plastic afval.

NATUUR EN MILIEU

In 1997 deed de Amerikaanse kapitein Charles Moore melding van de 'plastic soep' in de Stille Oceaan, miljoenen kilo's plastic die over een gebied van zo'n duizend mijl bij elkaar drijven, variërend van minuscule korreltjes tot grotere onderdelen die, zo concludeerde men later, het gevolg zijn van enorme vervuiling via vooral rivieren in Azië en de VS. Voor Jan Andries Franeker, als medewerker van het mariene onderzoeksinstituut IMARES verbonden aan de Wageningen Universiteit, was het nieuws over een toenemende plasticvervuiling van de zeeën niet nieuw. De zeebioloog (56) bracht als jonge student de plasticvervuiling in de Noordzee al in kaart aan de hand van de maaginhoud van dode Noordse Stormvogels.

Maatregelen

Franeker deed tijdens dit onderzoek een opmerkelijke ontdekking. In tegenstelling tot de massa's plastic in de Stille Oceaan is het gebruikspastic dat in de Noordzee wordt aangetroffen niet afkomstig van vervuilde rivieren, maar van de mensen die er actief zijn, zoals schippers, vissers en telers (van mosselen en oesters). Omdat Verkeer en Waterstaat het

scheepvaartbeleid in zijn portefeuille heeft, draagt het ministerie verantwoording voor de vervuiling die de scheepvaart veroorzaakt. Het departement voelde zich dan ook geroepen om met (internationale) wettelijke maatregelen te komen om die vervuiling een halt toe te roepen. De 'methode-Franeker' werd daarbij als leidraad gebruikt.

Vooraleerst ging de EU akkoord met een speciale richtlijn, die onder meer bepaalt dat havens een installatie moeten hebben voor het innemen van scheepsafval, waaronder plastic. In oktober 2004 werden de Europese afspraken omgezet in Nederlandse wetgeving. De controle kwam in handen van het directoraat Luchtvaart en Maritieme Zaken van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Ook werd in Europees verband afgesproken dat ten minste negentig procent van de maaginhoud van aangespoelde Noordse Stormvogels minder dan 0,1 gram plastic in de maag mag hebben. In de werkelijkheid wordt dit percentage bij lange na niet gehaald, weet Franeker: 'Van alle vogels heeft 95 procent gemiddeld 45 plasticen deeltjes in de maag. Dat is zo'n 0,31 gram plastic per vogel'.

Probleem

Los van het idee dat de plasticinzameling in havens wellicht verder moet worden aangescherpt, vindt Franeker dat er een discussie op gang moet komen over de wijze waarop de Westerse samenleving met plastic omspringt, meer in het bijzonder plastics die eenmalig worden gebruikt. Hij kijkt in dit verband hoopvol naar het ministerie van VROM, dat statiegeld op allerlei soorten plastic afval zou kunnen invoeren. Franeker: 'Gemiddeld genomen verbruikt iedere burger in het Westen zo'n 40 à 50 kilo plastic

Aangespoelde plastic flessen op het strand bij Hoek van Holland. Volgens de milieuorganisatie Stichting De Noordzee moet de plasticvervuiling in de Noordzee worden bestreden door de productie van plastic wegwerpverpakkingen te verminderen. Foto: Mischa Keijser/HH

per jaar. Als zelfs maar een klein deel hiervan ongecontroleerd in het water komt, hebben we al een gigantisch probleem.' De zeebioloog krijgt bijval van

Iedere burger gebruikt zo'n 40 à 50 kilo plastic per jaar

Stichting De Noordzee. De onafhankelijke natuur- en milieuorganisatie pleit al langer voor strengere wetgeving als het gaat om het aanpakken van plasticvervuiling van de Noordzee. 'Want duidelijk is dat er

de afgelopen tien jaar geen vermindering van afval heeft plaatsgevonden, dus de bestaande wetgeving schiet tekort,' verdedigt woordvoerder Jeroen Dagevos dit argument. Vooral het zwerfvuil moet worden bestreden, vindt hij. 'Dat kan door minder plasticen wegwerpverpakkingen te fabriceren. Daarnaast moeten mensen bewust worden gemaakt. Dat doen wij al via het project Zwervend Langs Zee, waarin we onder andere samenwerken met negen kustgemeenten.'

Winst

Overigens prijst Dagevos de inzet van Rijkswaterstaat en Verkeer en

Waterstaat. 'Ze nemen de plasticvervuiling zeer serieus.' Het ministerie toont zich op zijn beurt tevreden met de methode-Franeker: 'Die is voor ons afdoende om de mate van verontreiniging met plastic te meten', zegt ir. Renée Sondervan. Maar ook op andere schaal gebeurt er het een en ander, vervolgt zij: 'Zo worden vissers al gestimuleerd alle grote stukken vuil die zij opvissen, waaronder plastic, in te leveren in de thuishaven. Al met al zie je dat de vervuiling door plastic niet toeneemt, dus dat is winst gezien de forse toename van de scheepvaart.'

Jan van der Ven